

Debattartikel

09 07 08

Vi på Hägglunds gillar inte att klaga. Och inte att överklaga. Vi är industrifolk – företagsledare, ingenjörer, ekonomer, tekniker och metallarbetare – och lägger ner hela vårt engagemang och arbete på att utveckla och sälja högkvalitativa produkter. Det har under åren gett hundratals miljoner i royaltyintäkter till den svenska statskassan och exportintäkter till Sverige.

Vi är stolta över att de senaste åren omvandlat Hägglunds till en modern och kostnadseffektiv industri, vilket också inneburit stora förändringar för de anställda. Vi har idag en förbättrad leveransförmåga med en klart lägre kostnadskostym.

Men de senaste veckorna har vi tvingats att fokusera på något helt annat. När beskedet kom från Försvarets materielverk (FMV) om att finska Patria fått ordern på 113 nya pansarterrängfordon till Försvarmakten - en order som är värd närmare tre miljarder kronor - förstod vi att vi skulle bli tvungna att agera.

Att överklaga en militär upphandling av den här storleken är ovanligt och att ifrågasätta FMV, vår viktigaste kund, är naturligtvis ingenting vi önskat oss. Ändå har vi ansett det nödvändigt och vi har därför överklagat till Länsrätten. Bakgrunden är denna:

Vi har utvecklat en ny fordonsgeneration, SEP, för och tillsammans med det svenska försvaret. FMV har varit djupt involverat i utvecklingen där staten investerat en miljard kronor i projektet, BAE Systems Hägglunds cirka 600 miljoner.

Nu är upphandlingen klar och resultatet går att analysera. Det har vi också gjort och funnit en lång rad brister. De mest graverande är att:

- FMV har ändrat kriterierna under upphandlingens gång och att det i samtliga fall har gynnat konkurrentens fordon,
- att konkurrenten, enligt FMV:s utvärdering, har reserverat sig på punkter som handlar om tvingande krav, vilket egentligen borde ha lett till att deras offert föll ur upphandlingen,
- att det inte framgår av FMV:s handlingar hur totalekonomin i offerterna värderats, samt,
- att utvärderingen på flera kritiska punkter såsom skydd för soldater, kostnad för underhåll och miljöpåverkan starkt kan ifrågasättas.

Det är vår fasta övertygelse att utan dessa felgrepp så hade inte FMV kunnat komma till slutsatsen att alternativet är ”billigare, bättre och miljövänligt”.

Hägglunds SEP blir billigare för svenska staten och skattebetalarna. Redan vid en blygsam totalförsäljning (2 000 fordon) får staten tillbaka sin miljardinvestering och kostnaden för Hägglunds respektive det andra alternativet blir lika stor. Säljs dubbelt så många (4 000 fordon) får staten två miljarder i intäkter.

Den bild av fordonsalternativens kostnad som FMV satt kan alltså starkt ifrågasättas. Det gäller tyvärr även bilden av de båda alternativens prestanda.

Sätter man militära krav som skydd för soldater, transportbarhet, flexibilitet och underhåll främst, går Hägglunds SEP starkast ur jämförelsen. Det finska fordonet klarade exempelvis bara nätt och jämnt kravet på minskydd, ett krav som Försvarsmakten återkommande framhållit som ett av de viktigaste.

Det finns fler märkligheter i utvärderingen av prestanda. Elhybridfordon är exempelvis svåra att slå i miljövänlighet. Men till och med på den punkten har FMV lyckats med att få de finska fordonen att komma ut som etta i utvärderingen, trots att de drivs av en konventionell dieselmotorlösning.

Det är viktigt för skattebetalarna och allmänheten att få veta hur den största enskilda försvarsbeställningen på många år hanterats. Men framför allt är det viktigt för fortsättningen. Regeringen må så här långt ha litat till en professionell bedömning av FMV och planerat att följa myndighetens rekommendationer.

Den handlar nämligen om betydligt större värden för Sverige än ordervärdet för Hägglunds. Alla partier – regering och opposition - talar om värdet av teknologiutveckling, grön teknik och nya framgångsrika exportprodukter. Miljarder avsätts till forskning och utveckling. Men medan de statliga pengarna investeras i jakt på nya innovationer, måste de investeringar som redan gjorts - och lett fram till fungerande produkter – komma till användning.

Hägglunds i Örnsköldsvik är för närvarande det enda företaget i världen som kan sätta modern och grön elhybridrift i tunga fordon. Möjligheterna för samarbete med den civila fordonsindustrin och för industriella så kallade spin offs är enorma.

Det är inte en fråga för FMV att utvärdera värdet av dessa möjligheter för Sverige som industrination och ytterst för vårt välfärdssamhälle. Det är ett ansvar som vilar på politikerna.

Vi begär inte någon särbehandling bara för att vi kommit att ses som ”det svenska alternativet”. Under hela upphandlingsprocessen har vi varit en möjlighet att ”köpa från hyllan” precis som alla andra. Vi begär bara att politiken ska se det som är uppenbart för oss – att vi erbjuder det bästa alternativet för försvaret, näringsutvecklingen och statsfinanserna i Sverige.

Jan Söderström, VD BAE Systems Hägglunds

Åsa Danvind, Akademikerföreningen

Ulf Strandberg, IF Metall

Patrik Wågström, Unionen